

Павле, патријарх српски

О посту и причешћивању

Шта за духовни живот хришћанина значи св. Причешће јасно је из те речи самога Господа: *„Ја сам живи Хлеб који је сишао с неба. Ко једе од овога Хлеба живеће вечно... Ако не једете тела Сина човечијег и не пијете крви његове, живота нећете имати у себи. Ко једе Тело моје и пије Крв моју има живот вечни и ја ћу га васкрснути у последњи дан. Јер је моје Тело право јело и Крв моја право пиће.“* Из потпуне вере у ове речи Господње, први су хришћани журили св. Причешћу не по неком наређењу, него непосредно из осећања да без Њега не могу духовно живети, управо онако као што човек не дише по наређењу, него спонтано, осећајући да се без ваздуха гуши и да умире. Одлазили су свагда недељом и празником на св. Литургију и на ђаконов позив - „са страхом Божјим и вером приступите!“ сви су у реду, прилазили и причешћивали се. Они су притом потпуно осећали да приступају најдубљој тајни наше вере и највећем дару Божијег милосрђа, па су се трудили да Свесветном и Пречистом Богу, у св. Причешћу, прилазе у чистоти и светости срца и душе. Звали су се „свети“ и заиста су били свети; чували су се од сваког греха, јер су знали да *„ко чини грех, роб је греху“*, да грех окреће човека на правац који води супротно од Бога, прља душу и чини је неспособном за св. Причешће. Онај ко би ипак пао у грех, одмах се дизао, исповешћу чистио душу од њега да не би у нечистоти примио св. Причешће: *„Јер, који недостојно једе и пије (Хлеб и Чашу Господњу) суд себи једе и пије, не разликујући Тела и Крви Господње.“*

У исто време, хришћани су свето држали и установу поста, знајући да је пост божанска установа, јер је још у Старом Завету Бог наредио пост као „наредбу вечну“. У Новом Завету је сам Господ Исус Христос постио и рекао да ће Његови ученици постити. Постили су Апостоли и сви Свети... Пост су држали у одређено време ради потребе поста, а причешћивали се ради потребе причешћа *стално*, како за време поста тако и за време мрса; у посту се постило и причешћивало, у мрсу се мрсило и причешћивало, онако као *што данас чине свештеници*. Првобитно није било неке посебне припреме за Причешће, нити је пост сматран за једно од средстава за њега. *За причешће се припремало*

целокупним животом, држањем свих Божјих заповести и чувањем од сваког греха.

Тако су поступали и свештеници и верници у хришћанској Цркви за читаво време прогона, за првих 300 година, док су у њу ступали само они који су из чврсте вере у Царство небесно били спремни на све тешкоће да би га задобили. Морални живот хришћана тада је био на великој висини. Но, када је дошла слобода, под царем Константином, 313. године, Цркви су почели прилазити и они који у њој нису тражили и нашли „благо скривено у пољу“ и који нису били спремни да све даду да би купили то поље... Стога се ниво моралног живота хришћана у многоме снижава. Светом причешћу многи приступају и тада редовно, али без озбиљног старања да за Њега буду што достојнији. Други, пак, почињу свој редован прилазак св. Чаши да одлажу, са изговором да желе да се што боље припреме. Али борбу за очишћење своје душе нису водили стално, него повремено, само неколико дана пре Причешћа. Но, и то им је падало тешко, па су све чешће одлагали припрему и само причешћивање, док нису спали на то да се причешћују само четири пута годишње или још ређе.

Због оних првих, Црква је, по речима св. Јована Златоуста, и установила 40 - дневни пост пред Божић и Васкрс: Приметивши штету која долази од немарног поступања, Оци одредише 40 дана... да би смо сви ми, очистивши пажљиво у ове дане молитвама, милостињом, постом, свеноћним бдењем, сузама, тако приступили св. Причешћу чисте савести, колико је то могуће.“ Оне друге, пак, св. Отац опомиње да се морају трудити не повремено, пред само Причешће, него да им ваља да стално живе тако да му чисте савести могу редовно приступати. На питање „којима треба дати за право, онима који се ретко причешћују, или онима који то чине често“, он одговара: *„Ни једнима ни другима, него онима који се причешћују са чистом савешћу, чистим срцем и беспрекорним животом. Такви нека пристају свагда. А који нису такви - ниједанпут. Зато што они на себе навлаче суд, осуду, казну и муке.“*

Но од свих средстава чишћења душе за овај најприснији сусрет и за сједињење са Господом, о примању Његовог Тела и Крви, у свести нашег народа дошло се дотле да се у телесном посту види све и сва. Многи од свештеника поставиће пред Причешће верном само једно питање: „Јеси ли постио?“ и, кад чују потврдан

одговор, рећи ће: „Приступи!“ Као да је то једино важно, а све друго небитно, и то - да ли овај зна чему приступа и зашто, и то - зна ли Символ вере и основне молитве, и да су му уста и језик чисти од лажи, псовки и ружних речи, и да можда нису блудници; а ако је у питању жена, да није можда сујеверна, да не иде врачарама и гатарама, да не носи никакве амајлије, или да можда не врши побачај... А о интересовању свештеника за редовну молитву, читање св. Писма и богомислије онога ко жели да се причести, и да не говоримо.

Против оваквог механичког приступа св. Причешћу, у православном свету свештеници - пастири интензивно настоје на томе да се верни што чешће, по могућству на свакој Литургији причешћују, спремајући се за то сталним бдењем над својом душом. Познајући добро духовно стање сваког појединачног члана своје пастве, једнима саветују да се причешћују више пута у току поста, другима да то чине и у време мрса, при чему неким да посте два - три дана неким седам дана, а неким да се причешћују стално и без поста...

Неоспорно је да и схватање наших верних треба уздизати у правцу редовног приступања св. Тајни Причешћа, али *под условом да стално бдију над чистотом своје душе, над држањем духовног поста, чувањем срца, очију, ушију, и свију чула од свега грешног, а не само држањем телесног поста и то само недељу дана пред Причешће. Значи, треба се сачувати сваке крајности и једностраности.*